

Jiří Mareš, Sgt. (rotný), letec RAF

palubní střelec 311, čs. bombardovací perutě, podplukovník čs. letectva „In memoriam“

čerpáno z knihy Letci Písecka, vydané roku 1992 Prácheňským muzeem

Jiří Mareš se narodil v Níkovcích dne 12. dubna 1916. Po obsazení republiky nacisty sloužil u vládního vojska. Tato služba netrvala příliš dlouho, neboť na podzim 1939 emigroval přes Slovensko a Maďarsko do Jugoslávie a odtud přes Palestinu do Francie, aby se zařadil do československého západního odboje. Dne 2. června 1940 byl v Marseille odveden do čs. zahraniční jednotky v hodnosti četaře pod kmenovým číslem F-3702. Po kapitulaci Francie se dostal jedním z transportů do Velké Británie. Byl zaregistrován k leteckým silám RAF a 4. října 1940 po absolvování základního výcviku byl zařazen k 10. AGS (Air Gunnery School - výcvik leteckých střelců) v Dumfries ve Skotsku. Dne 2. listopadu ukončil tento výcvik se 72,2% úspěšností. Jako palubní střelec byl nato zařazen ke 311. čs. bombardovací peruti RAF v hodnosti Sgt. Jeho jednotka v té době působila na bázi East Wretham a byla vyzbrojena bombardéry typu Vickers „Wellington“ Mk.I. Velel jí W/Cdr. Karel Toman od 29.7.1940 a od března W/Cdr. Josef Schejbal. Peruť prováděla noční nálety na Německo, Itálii a na další území obsazená nacisty.

Sgt. Jiří Mareš byl zařazen do osádky, kterou dále tvořili pilot Sgt. Jaroslav Nýč, navigátor P/O Jaroslav Zafouk, telegrafista P/O Otakar Černý a jeho kolega ze střelecké školy Sgt. František Knap. Velitelem a prvním pilotem byl F/Lt. Josef Šnajdr.

Na svůj první bojový let startoval Jiří Mareš 3. května 1941 ve 21:10 hodin s „Wellingtonem“ Mk.I „KX-W“, R 1021, s cílem bombardování přístavů v oblasti Rotterdamu. S touto osádkou absolvoval Jiří Mareš celkem 17 operačních letů. Hned 5. května bombardovala Šnajdrova osádka se stejným letounem francouzský přístav Calais, 8. května s „Wellingtonem“ „KX-W“ přístav Hamburk. Jen za tyto nálety osádka absolvovala 17,44 operačních hodin.

V pořadí pátý bojový let byl zvláště dramatický. Tentokrát odstartovali s „Wellingtonem“ „KX-M“, R1410, dne 15. května 1941 s cílem náletu na Hannover. Nad přístav se dostali bez problémů, ale tam je zastihla silná protiletadlová obrana, jejíž vinou zřejmě došlo k poškození motorové části „Wellingtonu“. Na zpáteční cestě po splnění úkolu již bez zátěže pum, asi na úrovni Nierburgenu ve výši kolem 14 000 stop (cca. 4200m), začal vynechávat levý, zřejmě zasažený motor letounu. Po několika minutách začal hořet. Piloti uvedli v činnost hasící zařízení. Požár sice uhasili, ale letoun začal výrazně ztrácet výšku, neboť letěl jen na jeden motor. Naštěstí se brzy ukázaly břehy Anglie, ale při přeletu pobřeží začal vynechávat i druhý motor. Otřesy způsobené nepravidelným chodem motoru utrhly levou vrtuli, která se zasekla mezi gondolu motoru a trup a jedním ramenem vnikla až na místo navigátorovy kabiny. Ten byl naštěstí v tom okamžiku vpředu za piloty. Nezbylo, než nouzově přistát. Přistání letounu bez podvozku na břicho dopadlo poměrně dobře. Osádka se zachránila, ale letoun byl odepsán. W/Cdr. Josef Šnajdr byl i za tento heroický let vyznamenán včetně dosavadní záslužné bojové činnosti DFC (Distinguished Flying Cross - Záslužná kříž, nejvyšší britské letecké vyznamenání udělované důstojníkům).

Dne 27. května 1941 poprvé letěl jako první pilot Sgt. Jar. Nýč, druhým pilotem byl Sgt. Karel Šťastný a další členové osádky zůstali beze změny. Cílem „Wellingtonu“ „KX-M“, P1451, byl nálet na Cologne. Po pěti hodinách a splnění úkolu osádka šťastně přistála na mateřském letišti ve Wrethamu. Následovala řada dalších náletů, nejčastěji na Düsseldorf. Velice těžký nálet proběhl i za účasti Jiřího Mareše dne 12. června 1941. 12 letounů 311. čs. bombardovací perutě se 72 příslušníky dostalo za úkol napadnout velké seřazovací nádraží v Hammu. Bylo zde soustředěno velké množství vojenské techniky určené na východní frontu. Nálet byl proveden v malé výšce, což využívali i střelci obou věží „Wellingtonů“. Všechny bombardéry se v pořádku vrátily na základnu. Po tomto náletu oba palubní střelci v dalších operačních letech chyběli, což zřejmě znamenalo, že se zúčastnili pravděpodobně dalšího nástavbového kurzu AGS. Od 22. června 1941 létala osádka Sgt. Nýče opět v kompletní sestavě. Dalších pět náletů na Brémy, Emden a Münster proběhly až na malé poškození letounu vcelku

výborně.

Přišel však tragický 16. červenec 1941. Osádka naposledy zaujala svá místa ve „Wellingtonu“ Mk.I c „KX-N“ R 1718. Ve 23:07 h odstartovala k náletu na Hamburk. Na základnu se však již letoun nevrátil. Co se tehdy s letounem stalo?

Po více jak čtyřiceti letech nechme vyprávět plk. v. v. Františka Knapa: „...I k nám se při jednom z letů obrátilo štěstí zády. Byli jsme zasaženi v Holandsku nad obrovským Zuiderským jezerem protiletadlovým dělostřelectvem do ocasu. Zbývalo jediné, vyskočit. První skákal navigátor, pak druhý pilot. Byla řada na mně. Dostával jsem se ze své věže poměrně špatně, protože byla v tu dobu pootočena. Po chvíli, která mi připadala hrozně dlouhá, se mi podařilo přece jen dostat se k padáku v trupu letounu a šťastně vyskočit...“ Tolik tedy František Knap. I ostatní vyskočili, snad i Sgt. Jiří Mareš. Jakým způsobem zahynul, není dodnes známo. Jeho tělo bylo vyplaveno na břehu jezera u Lemmeru. Zde je také v hrobě č. C-10-261 pochován na místním hřbitově.

Ztráta „Wellingtonu“ (v pořadí již 10. ztráta u 311. perutě) je také dodnes zahalena rouškou tajemství. Osádka po válce svorně tvrdila, že výbuch na palubě letounu byl dílem sabotáže, připravené již v Anglii. Plk. Knap tvrdí doslova: „... Jako přední střelec nemohu říci nic určitého, ale myslím si, že nás zasáhla protiletadlová obrana Němců. Slyšel jsem ránu, a pak začal letoun hořet...“

Naproti tomu si podle některých zahraničních pramenů tento „Wellington“ připsal na své konto Oblt. Paul Gilder z jednotky II/NJG2 (Noční stíhací letecká jednotka operující z letiště Leeuwarden v Holandsku), který tu noc pilotoval nad uvedeným územím noční stíhací letoun Bf-110 c.

Zbývá ještě dodat, že Sgt. Jiří Mareš byl v květnu 1941 vyznamenán medailí „Za chrabrost“ a „In memoriam“ „Čs. válečným křížem 1939“. Ve své rodné obci Níkovice má na návsi malý pomníček. Po roce 1990 byl „In memoriam“ povýšen do funkce podplukovníka čs. letectva.